
100 let od narození prof. MUDr. et MVDr. Jana Šuly, DrSc.

100 let od narození prof. MUDr. et MVDr. Jana Šuly, DrSc.

Letošního roku dne 30. června uplyne 100 let od narození prof. MUDr. et MVDr. Jana Šuly, DrSc. předního představitele oboru lékařská chemie a biochemie a spoluzakladatele experimentální onkologie v našem státě. Je proto vhodná příležitost k tomu, abychom si připomněli základní životní data a osudy této osobnosti.

Prof. Šula se narodil v Plzni. Obecnou školu navštěvoval v Praze, kde také v roce 1922 na státním reálném gymnasiu v Truhlářské ulici maturoval. Po maturitě od roku 1922 do roku 1927 studoval v Brně na vysoké škole zvěrolékařské a studium ukončil promocí v roce 1927. Během studia na zvěrolékařské vysoké škole byl na studijních pobytech na stejných vysokých školách v Lipsku a ve Vídni. Ihned v roce 1927 se zapsal na lékařskou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde jeho učiteli byli takové osobnosti jako prof. Hamsík, prof. Laubberger a jiní, kteří výrazně ovlivňovali vědeckou orientaci prof. Šuly. Na Masarykově univerzitě složil prof. Šula zkoušky I. a II. rigorosa s výtečným hodnocením a závěr lékařského studia absolvoval v Praze na Karlově univerzitě. Promoval v roce 1931 a získal svůj druhý doktorát.

Prof. Šula již během studií zvěrolékařství byl výrazně orientován k chemii a biochemii. Od roku 1923 pracoval jako demonstrátor, náhradní asistent a posléze jako asistent na ústavu lékařské chemie vysoké školy zvěrolékařské u prof. Dr. J. Bečky, aby pak od roku 1927 pokračoval jako asistent na ústavu lékařské chemie prof. Dr. A. Hamsíka na lékařské fakultě v Brně a po odchodu do Prahy v roce 1930 byl ustanoven asistentem ústavu lékařské chemie pražské lékařské fakulty u prof. A. Hamsíka, který přešel do Prahy za zemřelého prof. Formánka. Prof. A. Hamsík habilituje asistenta Šulu v roce 1935. Na ústavu prof. Hamsíka působí doc. Šula až do uzavření českých vysokých škol v listopadu 1939. Během války pracuje Radioléčebným ústavu v Praze na Bulovce, kde již od roku 1936 v rámci vedlejšího pracovního úvazku vedl biochemickou laboratoř. Již z té doby se datují jeho první práce zaměřené na experimentální onkologii. Po osvobození v roce 1945 je jmenován mimořádným profesorem lékařské chemie a v roce 1966 profesorem řádným. V roce 1945 zakládá chemický ústav na nově vzniklé lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Plzni, v jehož čele působí až do roku 1951 a současně vede oddělení klinické chemie při 2. ústavu lékařské chemie v Praze. V roce 1956 se stává doktorem lékařských věd a od roku 1959 je jmenován přednostou II. ústavu a katedry lékařské chemie fakulty všeobecného lékařství UK, kde v této funkci působí až do roku 1970, kdy v důsledku „Hrbkova zákona“ musí přednostenské místo opustit. Od roku 1970 je vědeckým pracovníkem biochemického pracoviště Onkologické laboratoře při II. ústavu lékařské chemie a biochemie až do roku 1984, kdy odchází do důchodu. V roce 1970 je jmenován čestným členem České Onkologické společnosti. I jako důchodce dochází pravidelně na ústav prakticky až do začátku devadesátých let, zajímá se o dění na ústavu i fakultě a stále vědecky pracuje. V červnu 1994 u příležitosti svých devadesátých narozenin je prof. Šulovi v Karolinu předána pamětní medaile Karlovy Univerzity, jako výraz díků za jeho dlouholetou plodnou vědeckou a pedagogickou činnost. To bylo také naše poslední setkání s panem profesorem, který dne 1. listopadu 1994 v Praze zemřel.

Prof. Šuly již jako student navštívil Spojené státy a opakovaně pobýval v Anglii Německu, Rakousku, Skandinávii, USA. Při všech těchto pobytech se zajímal především o biochemické problémy rakoviny a své zkušenosti použil jednak při organizaci boje proti rakovině a jednak i pro vědecký výzkum rakoviny. Byl účasten budování Radioléčebného ústavu v Praze, spoluzakladatelem onkologické společnosti Čs. Lékařské společnosti Jana Evang. Purkyně, od roku 1937 byl členem The Royal Society of Medicine v Londýně. Spolupracoval s řadou významných špičkových zahraničních pracovišť z nichž nejvýznamnější jsou Ústav klinické a experimentální onkologie v Moskvě (prof. Schabad), Institut für experimentelle Krebsforschung v Berlíně (prof. Graffi), Netherlands Cancer Institut v Amsterdamu a Royal Cancer Hospital v Londýně. Byl rovněž dlouholetým členem redakční rady časopisu Neoplasma.

Profesora Šulu můžeme plným právem považovat za jednoho z předních zakladatelů experimentální onkologie u nás a zakladatele výzkumu chemické kancerogeneze v našich zemích. V oblasti chemické kancerogeneze je jeho prioritním objevem průkaz uhlovodíku 3,4-benzpyrenu v antrakotických uzlinách. Dále odkazují na zhodnocení vědeckého přínosu pro českou experimentální onkologii a biochemii, který podal jeho poslední aspirant doc. MUDr. Jaromír Křemen, CSc. a je součástí této publikace.

Vědecké aktivity nebyly jediným zájmem prof. Šuly. Významná byla rovněž jeho činnost pedagogická, kterou začal prakticky již na zvěrolékařské fakultě jako demonstrátor u prof. Bečky v roce 1923. Prof. Šula byl výborným učitelem, který v průběhu let vychoval tisíce adeptů lékařství a věřím, že všichni jeho žáci na něj vzpomínají s láskou a úctou.

Byl velmi oblíbeným učitelem především pro svůj neopakovatelný přístup ke studentům spojující v sobě neobyčejnou zdvořilost, vybranou mluvu a porozumění, citlivost a schopnost vcítit se do problému druhých. Prof. Šula byl člověk neobyčejně taktní, skromný a ohleduplný, byl vždy připraven pomoci radou i skutkem a nedokázal nikdy nikomu něco odmítnout. Pro své spolupracovníky představoval přednostu se kterým byla radost spolupracovat, přednostu, který nastavil velmi vysokou laťku pro své nástupce. S vděčností a úctou vzpomínáme na pana profesora a věříme, že tam odněkud shůry nás stále laskavě pozoruje a doufáme, že s radostí sleduje jak se jeho milovaná experimentální onkologie na současném ústavu úspěšně rozvíjí.

Praha, duben 2004

Doc. MUDr. Bohuslav Matouš, CSc.